

114142

dy d 92/3 5-

M. Poljanec:

N 1141/1951

Črtica o romantični poeziji srbski.

Ženitev Maksima Črnojeviča.

(Narodna pesen.)

Po propadu srbskega carstva leta 1389. umaknila se je jugoslovanska „Vila pesnikinja“ k Črnogorcem in prebivalcem primorskih pokrajin. Za neprestanih bojev med Srbi in Turki nastala je romantična poezija, ki plastično slika ljubav, zakon, rodbinske odnose, pojme o dolžnosti in časti, dvoboj, napad in odpor, viteške igre in svečanosti, osobito pa nasprotja med kristjani in moslimi. Večina teh pesni je v mnogem oziru, ne le v etičnem, ampak tudi v političnem velike važnosti za poznavanje jugoslovanskega naroda. Bolj kakor iz opisov in pripovedi zamoremo iz njih posneti živo sliko običajev, navad in življenja srbskega naroda, poznati njegove naglede o svetu in njegovo moralo in pojasniti politične razmere, kakor jih narod sam razume. Ker pa te pesni ne slikajo kakor epos dogodkov vsega naroda, ampak v manjšem obsegu le dogodke ožjega sveta, popeli so se srbski pesniki do najviše stopinje popolnosti.

Najlejša in zajedno najdaljša te vrste pesni — kajti obsega več vrstic kakor vsak spev Homerove Ilijade — je ona, kateri je vsebina ženitev Maksima Črnojeviča. Brez dvoma, pravi Mickiewicz, nima nobena druga literatura kaj jednakega, kar bi bilo v vsakem oziru toli popolno in v posameznostih toli dovršeno.

H goslim je bila tudi ta velika junaška pesem že s početka pevana. Razširjena po vsem Srbskem ima povsod iste začetne in konečne vrstice. Te in druge so vkupne tudi krajšim pevanjem. Rabijo se li tu in tam drugi izrazi, pripoved sama se povsod na enak način nadaljuje. Čim duhovitejši je narodni pevec, tem dovršenejši so slike njegove. In pesen v svoji celoti ne bi bila toli krasna in se tudi ne bi skozi stoletja ohranila v ustnem sporočilu, da se ni že v začetku obsežno prepevala h goslim. Vuk Karadžić jo je bil često in v raznih varijacijah slišal. Neki

starček Milija po imenu, ki je za vlade Črnega Jurja iz Kolašina v Hercegovini prišel na Srbsko in se odlikoval v mnogih bojih zoper Turke, znal jo je najlepše peti. In kakor jo je ta narodni pevec vpričo kneza Miloša samega zapel, tako jo je bil tudi Vuk zapisal.

Pesni slika život in običaje Črnogorskega naroda za vlade Črnojevičev (1423—1516). Maksimov oče Ivan vladal je na Žabljaku pri Skaderskem jezeru. Dežela njegova z jedne strani od Turkov, z druge od Benečanov stisnjena na vrlo mal prostor obsegala je samo četiri nahije: katunsko, riječko, črničko in lješansko. Nahije razpadale so na bratstva in plemena. Bratstva in plemena so imela svoje glavarje in svoje vodje. Vse so urejevali na podlagi vere, na podlagi življenja in običajev svojih. Zemeljska vlast bila je vlast naroda. Ptujega načina uprave niso poznali. Niso imeli činovnikov, niti rednih vojakov. Sami so bili sodniki, sami vojniki in vojskovodje. Po obnem dogovoru so vse izvrševali. V vsem so bili pristni sinovi prirode. Od Boga nadarjeni z bistrim razumom ohranili so vse, kar je lepše in plemeniteje in s čimur se morejo ponášati pred svojimi brati in pred ostalim razumnim svetom.

Zahod predstavljali so si kot torišče viteštva in romantičnih dogodb. Brez dvoma so imele križarske vojske na nje velik upliv. Prvi križarji so sli skozi Srbijo, in nemški vojskovodje so na svojem potu sprejemali v vojsko zoper Turke tudi slovanske prebivalce. Slovani izkazovali so križarjem sočutje svoje ter jih kakorkoli podpirali pri njih blagem začetju.

V onem času, o katerem pesem pripoveduje, sevéda ni bilo več ne duha ne sluha o takih vojnih četah, in nagledi srbskega naroda so se popolnoma predrugačili. Poprej se jim je zahod predstavljal v frankovskih cesarjih in vitejih, zdaj pa je na njih mesto stopila benečanska ljudovlada s svojim bogastvom, s svojimi umetnostmi in s svojo mogočnostjo. Dožd ji je bil na čelu. Sinovi, bratje in vsi sorodniki njegovi bili so Srbom najimenitniše osebe. Dožd je imel vedno neizmerno veliko zakladov, držal si brodovje in mnogoštevilne vojske, v katerih so celo Slovani služili. S hčerjo takega dožda sklenil je knez Ivan Črnojevič svojega sina Maksima oženiti. Nezgode, ki so ga vsled tega zadele, dale so predmet poetični pripovedi. Pesen slôve v prevodu:

Ženitev Maksima Črnojeviča.

Dvignil se je Črnojevič Ivan
In odpeljal se čez morje sinje,
Sabo vzemši tri tovore blaga,
Da za sina svojega Maksima
5 Snubil on bi sam devojkjo lepo,
Milo hčerko doždovo v Benetkah.
Ivan snubil, dožd se je ponašal,
A ni hotel on se okaniti,
Snubil snaho je tri čela leta,
10 Snubil snaho ino tratil blago.
Kedar blago vse je že potratil,
So Latinci dali mu devojkjo,
A on dal jim je zaročni prstan.

O prihodnji svatbi bil pogovor
15 Med prijatli novimi v Benetkah:
Zdravo vrne naj domu se Ivan,
Ko rodi mu vino in pšenica,
Naj s svatovi pride po nevesto.
Kedar tako uredé si svatbo,
20 In čas pride, da on spet odide,
Spremijo ga vsi prijatli novi,
Spremi sam ga gospodar beneški,
Dva sokola, njegova sinova,
In odbrana stotina Latincev.
25 Pri odhodu Ivan se zameri,
Ide modro, progovori ludo,
Reče doždu, novemu prijatlu:

„O prijatelj, gospodar beneški!
Da počakaš mene s tisoč svati!
30 Manj ne sme jih biti nego tisoč,
Bolje, da jih več ko manj izbereš!
Kedar pridem ti čez morje sinje,
Pa mi pošlji tisoč Benečanov,
Da svatove mi sprejmó na polju!
35 Pomni, da med mojimi svatovi
In med vsemi tvojimi Latinci
Ne bo najti lepšega junaka
Od Maksima, milega mi sina,
Ki si danes gá izbral za zeta!“

40 Slišal to je gospodar beneški,
Dva sokola, njegova sinova,
In odbrana stotina Latincev.
Milo njemu se stori pri srcu,

Roke širi in ga v lice ljubi:
45 „Hvala, dragi, na besedi taki!
Kedar stečem milega si zeta,
Kteri lepši bo od tisoč drugih,
Ljubši bode mi ko jedno oko,
Ino ljubši mi ko sinko jeden.
50 Dal bom njemu dare pripraviti,
Pripraviti konje in sokole,
Narediti kalpak s perjanico
In skrojiti pisano haljino,
Naj on nosi vse in se ponosi.
55 Če, prijatelj, pa tako ne bode,
Z lepa prideš, z grda pak odideš!“

Do morjá so Ivana spremili,
Do morjá in dali ga prevesti,
Da on srečno spet na suho stopi
60 In odjaha zdravo in veselo.
Ko zavije jo pod beli Žabljak,
Pa zagleda svoje bele dvore.
Grad beli se že mu na višini,
A na voglih pa pomoli majhni,
65 Ki iz njih se lesketajo šipe.
Jame se mu tožiti po domu,
Pak spodbode iskrega si sivca
In pritegne brzdo mu jekleno,
Da poskoči konj in v dir spusti se.
70 Nikdo prej ne vidi ga iz grada,
Kakor dobra mu in zvesta žena,
Ki pri oknu stala v belem gradu.
Kedar vidi ona ju in spozna
Gosodarja ino sivca konja,
75 Pa priteče bitro ven iz grada,
Pa priteče in na glas zavpije
Tu na sluge in služkinje svoje:
„Hitro, sluge, na polje hitite
Gosodarju svojemu naproti!
80 Ve, služkinje, dvorê pometite!
Kje si neki, sinko moj Maksime?
Ne potečeš li pred vrata naša?
Glej no, otec tvoj domú se vrača,
Otec tvoj in gospodar moj dragi,
85 Konja jaše in je dobre volje,
Vidi se mi, suaho je zasnubil!“

Tekli hitro sluge so na polje
Gospodarju svojemu naproti,
Tekla k njemu i njegova žena,
90 Poljubila krilo mu in roko,
Odpasala mu orožje svetlo,
Pa orožje vzela si v naročje
In v naročji ga odnesla v shrambo;
Zvesti sluge spravili so konja.

95 Tu prikaže pa Maksim se sinko
In prinese v rokah srebrn stolec,
Da nanj sede Črnojevič Ivan
In počine in izuje črevlje.
Ko takó on tu sedi na stolu,
100 Okrog sebe milo se ozira
In Maksima pogleduje sina,
Iznenada ga obide žalost.
Davno dvore je zapustil svoje,
Snubil snaho si tri cela leta,
105 V tem bolezen mučna je nastala
Na Žabljaku, na njegovem domu:
Prikazale so kozé se grozne
Pa napale sina mu Maksima,
Našarale ves obraz mu beli,
110 Da od njih mu lice očrnelo,
Očrnelo in se spakedrало.
Takrat, bogme, na Žabljaku belem
Grjega ni bilo od Maksima!

Spomni zdaj se Črnojevič Ivan,
115 Da prijatlu novemu v Benetkah
Je obljubil na poštenje svoje,
Da med vsemi njegovimi svati
Lepšega ne bode od Maksima,
Zdaj pa grji je ko vsakdo drugi.
120 Težko jame biti mu pri srcu,
Od nevolje se v obraz namrdne
Ter pobesi nizko črne brke,
Da mu brke padejo na ramo,
Ne besede nikomur ne reče,
125 Ampak gleda na zemljico črno.

Ko to žena njegova opazi,
Pa podvije krilo in rokave.
Mu poljubi roko in koleno:
„Kaj za Boga, gospodar predragi,
130 Ti v obraz si nevesel in čmeren?
Ali snahe nisi še zasnubil?
Al' po godu ni ti nič devojka?
Al' ti žal je treh tovorov blaga?“

Njej odvrne Črnojevič Ivan:
135 „Pusti mene! Da te Bog ubije!
Jaz sem nama snaho že zasnubil,
Prav po moji volji je devojka;
Kar je zemlje na četiri strane,
Ti nikjer ne najdeš lepote,
140 Ki postavo kakor ona lepo
Bi imela in oči in lice!
Kdor bi videl vilo na planini,
Ne bi zdela lepša se mu vila;
Meni žal ni treh tovorov blaga,
145 Saj je z blagom ta moj grad napolnjen
In ne vidi se, da česa manjka.
No besedo doždu sem zastavil,
Da privedem sabo tisoč svatov
In med njimi bo Maksim najlepši.
150 Ni človeka grjega od njega!
Jaz prepira se bojim prek morja,
Če Maksima vidijo Latinci.

Ali čujte mi besede ostre,
Ki jih žena je Ivanu rekla:
155 „Kazen božja, lej, te je zadela,
Ker po sili šel si preko morja,
Preko morja štirideset dni daleč.
V skrbi zdaj si zaradi neveste,
Zadnjič morda se domu mi vrnil!
160 Ne bi mogel li tu v zemlji svoji,
V rodni zemlji, v Baru in Ulčinu,
V Črni gori in v Belopavličih,
V skalnih Kučih in Bratonožičih,
Ali v lepem mestu Podgorici,
165 Ali tukaj v domačiji svoji,
Na Žabljaku, al' njega obližju
Poiskati si devojke lepe,
Da oženil sina bi Maksima
In pridobil glavnega prijatla?
170 No po sili šel si preko morja!“

Ko to čuje Črnojevič Ivan,
Plane kvišku kakor ogenj živi:
„Nisem bil ne in je nisem snubil,
Kdor mi pride ino mi čestita,
175 Pri tej priči mu oči iztaknem!“

Šla od ust do ust je govoric,
Čuli so jo mali in veliki,
Čula jo j vsa gospoda srbska,
Pa ni nihče več o tem govoril.
180 Tako bilo je skoz prvo leto

In devet let se za tem vrstčih,
Pa ni nihče pomnil več neveste.
Kar prijaha sel v desetem letu
In prinese iz Benetek pismo,
185 Ki Ivanu ga poslal je novi
In zajedno stari že prijatel,
Kajti devet let ni malo časa.
List Ivanu pade na kolena,
A novice mu vesele nima:

190 „O prijatel, Črnojevič Ivan!
Kedar v polju zagradiš livado,
Pa jo kosi ali daj jo drugu,
Da ne pade slana niti snežec
Na cvetoče cvetke po livadi.
195 Kedar snubiš pa devojko lepo,
Pridi po njo, ali je ne snubi:
Ti si snubil milo hčerko mojo,
Ti jo snubil, jaz pa ti jo dal sem;
Zastran svatbe smo se pa zmenili,
200 Da ti prideš po nevesto precej,
Ko rodi ti vino in pšenica,
In tisoč si svatov skupaj spraviš.
Glej no, let je že devet preteklo,
Pa ni tebe niti svatov tvojih.
205 Piši pismo brž na listek beli,
Pošlji pismo mili hčerki moji,
Hčerki moji in pa snahi svoji,
Naj se ona z drugim zdaj omoži,
Svoje vrste si moža izbere!
210 Ti pa snaho drugo si poišči!“

Kedar čita Črnojevič pismo,
Krči srce se mu od nevolje.
Ni ga blizu modrega junaka,
Ki zamogel bi mu potožiti,
215 Kar stesnuje zdaj njegovo srce.
Ženo svojo milo pogleduje:
„Daj mi, ljuba moja, svetovati,
Al' naj pošljem snahi svoji pismo.
Da se ona z drugim naj omoži?
220 Al' naj pošljem ga, al' naj ne pošljem?“

Modro žena mu na to odvrne:
„Gospodare, Črnojevič Ivan!
Kdaj možém so žene svetovale?
Kako moglo bi se to zgoditi?
225 Las so dolgih, pameti pa kratke.
No če hočeš, naj pa ti svetujem:
„Velik greh bi bil pred Bogom večnim

in sramota pred ljudmi velika,
Pa devojki zamori se sreča
230 In zapre se ona v dom očetov.
Poslušaj me, dragi gospodare!
Tega k srcu si tako ne jemlji!
Če kozé so mu obraz skazile,
So v Benetkah ti prijatli dobri,
235 Pa ne bodo se za to zmenili,
Vsak boji se muke in nevolje.
Da ti rečem, gospodare dragi!
Če prepira se bojiš prek morja,
Grad ti danes z blagom je napolnjen,
240 Je v kletih ti starega še vina,
Ino v kaščah rumene pšenice,
Mnogo lahko jih povabiš v svate.
Tisoč, rekel si, da jih odvedeš,
Danes zberi pa si dve tisoč jih
245 Po izboru konj ino junakov!
Kedar bodo videli Latinci,
Da k njim prideš z množico veliko,
Ko Maksim bi bil i slep mladenec,
Ne začeli bi s teboj prepira.
250 Ne pomišljaj več se, gospodare!
Zberi svate! Idi po nevesto!“

Črnojevič se na glas nasmeje
Pa napiše list in da ga selu,
Da ga doždu nesel bi v Benetke:
255 „O prijatel, gospodar beneški!
Pazi zdaj po noči in po dnevi,
Kajti sprožim na gradu topove,
Trideset jih sprožim pri odhodu,
In med temi Kruja in Zelenka,
260 Da odglasi jek se pod oblake!
Kedar slišiš jih, pa ne odlašaj,
No mi pošlji ladije naproti,
Da prepelješ svate mi čez morje!“

Ko je Ivan odposlal to pismo,
265 Pa pokliče svojega pisarja,
Vzame polo belega papirja
In raztrga z njim jo na komade,
Da napisal bi pisar mu pisem
In povabil venčanih mu svatov.

270 Prvo pismo Ivan Črnojevič
Napisati dal je v Bar in Ulčin
Na Miloša Obrenbegoviča:
„Ljubi Miloš Obrenbegoviče!
Jaz pozivljam zdaj te v svate svoje,

275 Starešina bodi mi med svati,
Toda sam se ne napoti k meni,
Ampak svate zberi, kar jih moreš,
Da spoznajo te po časti tvoji!¹⁴

Drugo pismo piše v Črno goro,
280 V skalno goro kraj morja sestrancu
Kapetanu Jovanu tako-le:

„Vstani, Jovan, vrli kapetaue!
Beri pismo, dolgo se ne mudi!
Ujec tvoj te vabi v svate svoje,
285 Da nevesto vitko Benečanko
Mu privedeš zdaj domu kot družbanj.
Toda sam se ne napoti k meni,
Zberi svate v skalni Črni gori,
V Črni gori in v Belopavličih,
290 Pet stotin jih najmanj mora biti,
Pet stotin, ki bodo te spremili!
To obema bode v čast veliko.
Kedar zbereš venčane svatove,
Pa pod Žabljak hitro se napoti,
295 Sem pod Žabljak, na široko polje!¹⁴

Tretje pismo drobno je napisal
V skalne Kuče in Bratonožiče
Ter poslal ga vojvodi Eliji:
„O Elija, brdski poglavare!
300 Beri pismo, dolgo se ne mudi!
K svatom mojim hitro se napoti
Sem pod Žabljak, na široko polje!
Toda sam ne pridi mi, vojvoda,
Brdjanine vse privedi sabo!¹⁴

305 In četrto pismo dal pisarju
Napisati je v Drekaloviče
Na Miliča Šeremetoviča:
„Kvišku, dragi mi prijatel Milič!
Zberi v svate vse Drekaloviče,
310 Zberi tudi vse Vasojeviče,
Vse do Lima, do zelene reke;
Čim več zbereš jih, tem bolje zate!¹⁴

Peto pismo Črnojevič Ivan
Napisati dal je v Podgorico,
315 V Podgorico, rojstno mesto svoje,
Na rojaka Kujundjica Jurja:
„Le na noge, ti sokole Jurij!
Beri pismo, dolgo se ne mudi!
Skliči hitro venčane svatove,
320 Skliči brate vse Podgoričane,

Pa opravi konje in junake:
Konje s sedli turškimi osedlaj,
Daj jim čope do kopita zlate,
A na prsi oprsnice krasne,
325 Kakor konjem pristojé junaškim!
Naj junaki ti imajo suknje
Iz baršuna, svile in škrlata,
Kteri bolj se rudeči od vode,
Ino bolj se rumeni od solca.
330 Vsak ima naj kalpak s perjanico,
Vrhu suknje višnjevo haljino,
A na hlačah pa zaponke svetle
Da rojaki tvoji prekosijo,
Prekosijo mnogo druge svate,
335 Kedar v taki pridejo opravi,
In ugled jim zvišajo na svatbi,
Da ne bode najti njim jednakah
Po obrazu, stasu in opravi
Ne na Srbskem ne na Benečanskem;
340 Začudili bodo se Latinci,
Kedar srbske vidijo svatove.
Res v Latincih vsega je na svetu,
Oni znajo srebro si kovati,
Si kovati srebro ino zlato,
345 In obleke delati škrlatne.
Do tega pa niso se popeli,
Da gosposkih bili bi obrazov
In gosposkih in junaških oči,
Kakor deca ti Podgoričani!¹⁴

350 Tako pismo je napisal Jurju
Ino v pismu vse povabil v svate,
Žabljak pa brez pisma je povabil
Žabljak ino njegovo obližje.

Da na svoja videl bi očesa
355 In na svoja slišal bi ušesa,
Kedar pisma so se razposlala
Od morja do zelenega Lima,
Kako srbski so se poglavarji
In vojvode in junaki prvi
360 Pripravljali na odhod mi v svate!
Ko jih starci videli in kmetje,
Zapustili rala so in vole,
Pridružili svatom se ter z njimi
Šli pod Žabljak na široko polje.
365 Zapustili črede so pastirji,
Da devet jih jednemu ostalo,
Na široko polje so hiteli
Gospodarju danes na veselje.

- Od Žabljaka do vode Cetinje
 370 Razložili so se po ravnini,
 Konj pri konju, junak pri junaku,
 Bojna kopja kakor črna gora,
 A zastave kakor i oblaci,
 Porazpeli šotor pri šotoru,
 375 Pod šotore sedli poglavarji.
- Jeden dan so tu in noč še jedno.
 Ko je v jutru zasvetilo jutro,
 Pa se vzdigne poglavarjev jeden
 Že pred dnevom ino solncem jasnim.
 380 Starešina bil je jedni zemlji,
 A nevesti zdaj odbrani družbanj,
 Po imenu Jovan kapetane.
 Vzdigne on se in ostavi polje,
 Kjer so stali svatovski šotori
- 385 Ter podá se na nasip pred gradom.
 Z njim ne ide od svatov nobeden,
 Le dva sluga mu sledita z daleč,
 Da ju jedva jedvice opazi.
 Ne besede z njima ne govori,
 390 Ampak čelo grdo si namrdne
 Ter pobesi nizko črne brke,
 Da mu brke padejo na ramo.
 Po nasipu hodi gor in doli,
 Pregleduje na gradu topove,
 395 Pregleduje svojo gosposčino,
 Pregleduje tudi carevino,
 Ponajvečkrat pa oči obrne
 Na polje, na venčane svatove.
 Ni to šala, ni to pač malenkost!
- 400 Od Žabljaka do Cetinje vode
 Je postavljen šotor pri šotoru,
 Konj pri konju, junak pri junaku,
 Bojna kopja kakor črna gora,
 A zastave kakor i oblaci.
- 405 Ko takó za rana Jovan vstane
 In se šeta po nasipu grajskem,
 Ga ugleda Črnojevič Ivan.
 Težko dene mu, ko tu ga vidi,
 K njemu stopi ino ga pozdravi:
- 410 „Dobro jutro, Jovan kapetane!
 Kaj po koncu si tako za rana?
 Kaj zapustil šotor si na polju
 In na polju venčane svatove?
 Kaj tako si, sine, se namrdnil?
 415 Kaj v obraz si nevesel in čmeren?
 No povej to ujecu brez ovinkov!“
- Progovarja Jovan kapetane:
 „Pusti mene, o predragi ujec!
 Naj besedo kterokoli rečem,
 420 Ti poslušal mi ne boš besede;
 Ako te je volja, no poslušaj!
 Odpri hitro zdaj vse kleti svoje,
 Pa daj vina črnega v obilju,
 Da napojiš svate vse na polju;
 425 K njim odpošlji brzega klicarja,
 Da naznani jim povelje tvoje,
 Naj domu se vsakdo zopet vrne;
 Sam razderi si to svatbo svojo!
 Dragi ujec, Črnojevič Ivan!
- 430 Zemljo svojo, lej, smo zapustili
 In ves narod pritegnili k svatom,
 Da ostala zemlja nam je prazna.
 Zemlji naši bati se je Turkov,
 Bati Turkov se prek vode sinje.
 435 Dragi ujec, Črnojevič Ivan!
 Prej devojke so se že možile,
 Prej mladenči se užé ženili,
 Prej poroke se užé slavile
 V vsej deželi in v vsej kraljevini.
- 440 Tebi sile ni bilo nobene,
 Da potegneš ves svoj narod k svatom!
 Ali bratje naši kosti svoje
 Naj zanesli bi čez sinje morje
 Štirideset dni daleč v ptujo zemljo,
 445 Kjer človeka ni ti vere naše,
 Ni ti najti dobrega prijatla,
 Kjer nas čaka morda le nesreča?
 Kedar srbski bodejo junaki
 Odpeljali se čez morje sinje,
- 450 Lahko vname se prepir med njimi!
 Ne nadjam se dobrega od svatbe.
 Ljubi ujec, Črnojevič Ivan!
 Da ti rečem, kar teži mi srce!
 Pod svoj šotor legel sem sinoči,
 455 Pa sta sluga moja priskočila,
 Me s kožuhom napoprek pokrila,
 Gospodarju lice še zavila.
 Ko mi stisne sen oči, mi sanje,
 Strašne sanje rojijo po glavi.
- 460 V spanju gledam kvišku proti nebu,
 Vidim, kako se nebó oblači,
 In na nebu se podé oblaki
 Zbirajóč se nad Žabljakom belim,
 Nad ponosnim gradom tvojim, ujec!
 465 Iz oblakov zagromé gromovi

- In udari strela ravno v Žabljak,
V tvoj kraljevi sedež poln krasote,
V domovanja tvoje dvorove!
Žabljak bil je hipoma v plamenu
- 470 In do tal ti pogorel kamnitih.
Kjer pa stal je bel balkon ti jeden,
Pal je sinu tvojemu na ramo;
A Maksimu se ni nič zgodilo,
Zdrav izšel je on izpod balkona.
- 475 Dragi ujec, Črnojevič Ivan!
Sanj ne upam si ti razkladati,
Če pa vendar je verjeti sanjam
In prikaznit, ki sem zrl jih sinoči,
Bode svatba tvoja mi v pogubo,
- 480 Bodi si da smrt storim junaško,
Ali da za ranami obolim!
Pomni, ujec, da ti Bog povrne!
Če zadene me usoda britka,
Da ti padem al' za rano katero
- 485 Obolim ti o ženitvi tvoji:
Strah in groza bo te spreletela,
Kajti veš, da momci, ki jih vodim,
Črne gore ljuti so sinovi,
Da imam jih petsto pod zastavo!
- 490 Kjer jaz javknem, javknili vsi bodo!
Kjer jaz padem, tu vsi padli bodo!“
- „Ljubim torej ti roko in prosim,
Zdaj ko sešla sva se na vse zgodaj,
Daj na polju svatom se raziti!“
- 495 Vsakdo zopet naj domú se vrne!
Pusti mlado! Da jo Bog ubije!“
- Ko to čuje Črnojevič Ivan,
Plane kvišku kakor ogenj živi
Ter pokara Ivana sestranca,
500 Ga pokara inó ljuto kolne:
„Hude sanje si imel, sestranec!
Bog naj sodi, Bog i naj usodi,
Bodo li na tebi se spolnile.
Ker imel si jih, kaj nisi molčal
- 505 Zdaj, ko sešla sva se na vse zgodaj
In že svatje mislijo oditi?
Moj sestranec, Jovan kapetane!
Sanje laž so, Bog le istina je.
Al' si slabo z glavo se naslonil,
- 510 Al' pa si kaj hudega nakanil!
Veš, sestranec, da mi Bog odpusti!
Dosta muke mi je in sramote!
- Vsa gospoda se mi je smejala,
Ino ljudstvo vse je šepetalo,
515 Da nevesta s sinom zaročena
Pri očetu in pri stari majki
Že devet let mi sedi in čaka!
Veš, sestranec, da mi Bog odpusti!
Čeprav ondi smrt storim junaško,
- 520 Nečem snahe svoje zapustiti,
Nečem svatbe danes si razdreti!
Ti pa, zemlje jedne starešina
In nevesti družbanj med svatovi,
Se oglasi na kamenem gradu
- 525 Ter zakličí topničarjem mojim,
Naj topove nabijó mi urno,
Trideset naj nabijó mi topov!
No pokličí starca mi Nedelka,
Ki mu bela brada je do pasa
- 530 In mi čuva velike topove,
Čuva topa Krnja in Zelenka,
Kakeršnih ni najti v vsej deželi,
Ni v vseh sedmih kraljevinah vlaških,
Ni pri turškem caru Otomanskem!
- 535 No pokličí starca mi Nedelka,
Naj on topa dobro mi nabije,
Naj pridene praha in pa svinca,
Da potrese se nebó in zemlja,
Kedar topa bosta zagromela!
- 540 Daj na polju svatom oznaniti,
Naj vzemó si srce naši bratje
In pa konje odstrané od brega,
Od Cetinje, od vode studene,
Ker bi konji vtegnili zdvijati
- 545 In v Cetinjo vodo poskakati,
Naše brate, venčane svatove,
Pa bi stresel mraz kar iznenada!
I oznani i povej vsem bratom,
Da zdaj topi bodo zagromeli,
- 550 Zagromela Krnjo in Zelenko!
I ukaži, mili moj sestranec,
Da klicarji razglasé na polju,
Naj iz polja krenejo svatovi,
Ker prek morja bomo zdaj jadrali!“
- 555 Kapetan je hitro ga ubogal,
Pa zaklical grajskim topničarjem
In poklical starca mu Nedelka.
Napolnili trideset so topov,
Napolnili Krnja in Zelenka,
- 560 Napolnili pa jih prepolnili,

Pridodali praha ino svinca,
Naravnali pod oblake neba
In sprožili tope s živim ognjem.

- O da mogel ti bi zraven biti,
565 Čudo zrl na svoja bi očesa
In jek čul na svoja bi ušesa!
Ko je topov počilo trideset,
Počila sta Krnjo in Zelenko,
Strese polje se, odjekne gora,
570 Uspluskuje se Cetinja voda,
Na kolena padejo konjiči,
A junaki mnogi na trebuhe:
Niso šala na gradu topovi!
Nista šala Krnjo in Zelenko!
575 Na klicarjev klic zasvira godba,
Vzdignejo se iz polja svatovi
In gredó vsi zdravo ino mirno.
Dan za dnevom na nadaljnem potu
Vez močnejša jih med sabo veže.
580 Prehodivši polja in planine
Se spustijo na primorje ravno,
Na široko polje pokraj morja.

- Ko svatovi razložé se v polju,
Zagledajo na morju junake,
585 Ki so došli, da sprejmó jih lepo.
Svatje k igram se zvrsté junaškim
Na širokem polju pokraj morja.
Kdor imel je brzega konjiča,
Kretal ga je palico metaje,
590 Kdor rad pil je, čutaro je zvrčal
Ter popival vinčice rumeno,
Komur grlo bilo je za petje,
Je popeval svatske poskočnice.
In med njimi Črnojevič Ivan,
595 Lej, konjiča iskrega je jahal.
Z desne strani sin njegov Maksime,
Spreten ženin in ponosen junak
Na prelepem ino iskrem vrancu,
Z leve strani Miloš Obrenovič,
600 Krasen junak na rujavcu brzem.
Ivan gleda deco okrog sebe,
Gleda deco ino progovarja:

- „Bratje moji, venčani svatovi!
In vi bratje, vsi vojvode mladi!
605 Spregovoril rad bi vam besedo,
Ko hoteli bi me poslušati:

- Preko morja bomo odjadrali,
Preko morja štirideset dni daleč,
Ino z nami i Maksim odrine.
610 Hiter ženin res je ta moj sinko,
A! kozé so mu obraz skazile,
In velika žalost ga je zvila,
Da je grji videti od drugih
A jaz, bratje, zvesto sem obljubil
615 Pri snubitvi, ko sem snaho snubil,
Kar privedem venčanih si svatov,
In Latincev snide se v Benétkah,
Da med njimi lepšega junaka
Od Maksima mojega ne bode,
620 Zdaj pa grji je ko vsakdo drugi.
To jedino zdaj skrbi me silno,
Kedar pridem k novemu prijatlu.
Da se vtegne mene sramovati,
In nastane kak prepir med svati.
625 Poslušajte torej me, svatovi!
Tu med nami se nahaja danes
Jeden prvih vojvod in junakov,
In to Miloš Obrenbegoviče.
Ni junaka lepšega med nami
630 In ne bo ga ondi med Latinci.
Če se z mojim strinjate nasvetom,
Pa Maksimu, milemu mi sinu,
Zdaj vzemimo kalpak s perjanico
In junaku Milošu ga dajmo,
635 Da bo Miloš se imel za zeta,
Dok domú ne pridemo z nevesto!“

- Čuli to so venčani svatovi,
A ni bilo svata niti brata,
Ki bi hotel bil nasvetu temu
640 Priirditi in po njem ravnati:
Ker Maksim po rodu krvoločnik,
Bi utegnil to za hudo vzeti
In krvavo se pomaščevati.
Nikdo v to ni hotel privoliti.
645 Tu vojvoda Miloš progovori:
„O Ivane, srbski poglavare!
Kaj pozivlješ in zazivlješ brate?
No podaj mi desno roko svojo
In zaveži se s prisego sveto,
650 Da ti sinu svojemu Maksimu,
Če odrineš ga tako od svatbe,
Ne storiš s tem žalice nobene!
Jaz prisežem ti pri Bogu večnem,

Da prevedem snaho preko morja
655 Brez prepira in brez muke kake,
A za malo ne storim ti tega,
Kar darov se ženinu pokloni,
Naj nobeden jih z menoj ne deli!“

Ko to sliši Črnojevič Ivan,
660 Pa nasmeje se na glas in reče:

„O moj Miloš, srbski poglavare!
Kaj spominjaš ženitvanjskih darov?
Trša kakor kamen je zvestoba:
Darov nikdo ne bo delil s tabo,
665 Le prevedi snaho preko morja
In dovedi mi jo v beli Žabljak!
Tudi jaz te, brate, bom obdaril,
Dal doma ti bom dva čevlja zlata,
Vrhu tega svojo kupo zlato,
670 Ktera meri devet liter vina
In iz zlata subega je zlita;
In še druge dare prejmeš, brate:
Dal kobilo bodem ti arabsko,
Dà arabsko ti kobilo sivo,
675 Ki žrebéta žrebi ognjevita.
Bom obesil ti o pasu sabljo,
Ki je vredna trideset kes zlata.“

Tako bratje so se pogodili,
Perjanico brž Maksimu vzeli
680 In jo dali Milošu junaku,
Da nakiti si kot ženin kalpak.
Čmerno gledal je Maksim in molčal,
Ko kratila se mu je pravica.

Urno svatje dvignili so sidra
685 In peljali se čez morje sinje.
Bog na pot jim dal je srečo svojo,
Da vsi zdravo so pristali k bregu,
Napotili brž se na Benetke
In zavzeli polje benečansko.
690 Ko so vrata grajska se odprla
Navalili možki so in ženske,
Da na polju videli bi svate,
Videli jih in občudovali,
Bi spoznali doždovega zeta
695 Ino sami osvedočili se,
Ali res je, kakor se govori,
Da ni najti lepšega junaka
Ni med svati ni med Benečani.
Lahko zeta bilo je spoznati

700 Po njegovi zlati perjanici,
Po njegovem stasu in obrazu.

Uvidevši, da je temu taka,
Sta prispela doždova sinova,
Da bi svaka milega sprejela.
705 Obesivši se mu okrog vrata
Sta odvedla ga v pomole male.
Spremljevalci pa so nastanili
Se po sobah po trije in štirje,
Kakor jim je bilo ponajbolje.
710 Čuden bil je običaj v Latincih,
V tem ko rod je piroval z nevesto,
Počivali so junaki s konji.
Tri al' štiri dni so se mudili;
Ko četrto jim zasveti jutro,
715 Pa na gradu zagromé topovi,
Na klicarjev klic zasvira godba,
Naj k odhodu svatje so gotovi,
Čas je, da se spet domu podajo.
Ko bi mignil, se zberó junaki
720 Vsi na dvoru lepo potlakanem;
Ali vrata grajska so zaprta,
So zaprta ino zapahnjena,
In pred vrati štirje so krvniki,
Dva zamorca ino dva Latinca,
725 Ki jim roke krvavé do rame,
Ino sablje ostre do ročnika.
Njih junaki vstrašijo se malo,
Ali strah še večji jih obide:
Ni med njimi dveh najboljših drugov,
730 Ni med njimi Miloša vojvoda,
Ki so ga za ženina izbrali,
Ni neveste lepe Benečanke,
Ki po njo so tako daleč prišli!
Počakali malo so svatovi.
735 Vstane ženket po kameni cesti,
Vstane ženket in ostrog rožljanje;
Na skok jezdi, lej, vojvoda Miloš
Na rujavcu brzem k svojim drugom.
Priteguje brzdo mu jekleno
740 In spodbada rahlo ga s stremenom,
Da mu v skokih malih poskakuje
Ter veselo k drugom ga prinese.
Miloš vošči brž jim dobro jutro,
In družina mu lepo odzdravi:
745 „Dobro došel, o Maksime ženin!“

Milošu sta precej za petami
Brata dva in svaka dohitita.
Prineseta mu daril gosposkih,
Da mu dasta jih pred vsemi svati.

- 750 Jeden njiju mu privede vranca,
Vranec isker je in brez maroge
Ter se ljuto k zemljici uvija
Kar od zlata čistega in srebra.
Prikovane so mu podkve zlate,
755 Po kopitu bijo čopi zlati,
A na prsi mu remeni krasni.
On na hrbtu ima Benečanko,
Njej na roki pa je sokol sivi.
Svak pokliče ženina in reče:
760 „Na poklon ti konjič in devojka
In na konju srebro ino zlato,
Na poklon ti siva tica sokol,
Ker najlepši si med vsemi brati!“

- Miloš k njemu s konja se prikloni
765 Ino prejme lepo vsa darila.
Drugi bratec mu prinese sabljo,
Ki iz zlata suhega skovana
Vredna bila mnogega je blaga,
Ter opaše svaku jo o pasu:
770 „Nosi, svak, jo ter se z njo ponosi!“

- Velekrasni oni so darovi,
Ki jih tast in tašča prineseta.
Tast prinese kalpak s perjanico,
V perjanici alem kamen dragi,
775 Ki se sveti kakor žarko solnce,
Da od njega se blešči junakom.
Tast pokliče zeta in mu reče:
„Na poklon ti kalpak s perjanico!“

- Stara tašča, prenesrečna majka,
780 Pa prinese zetu zlato srajco,
Ki ji s prsti predena ni bila,
Ni ji v malo brdo uvojena,
Ni na statve z roko nasnovana,
No spletena je bila na prste,
785 In vpletena kača ji v ovrtnik,
Da povzdiga glavo izpod grla
Ter se vidi, kakor da je živa
In da piči vsaki hip ga ljuto.
Kamen dragi kači je na glavi,
790 Kedar ženin se poda z nevesto

V spalno sobo, da ne nosi sveče,
Nego sveti jima dragi kamen.
Poklicavši zeta reče tašča:
„Na poklon ti srajca ta iz zlata!“

- 795 Čudijo se venčani svatovi,
Čudijo se tem darilom krasnim;
Tu prinese pa jutrina svojo
Sivolasi Jezdimir beneški,
Kteri doždu bil je brat po rodu.
800 Na zlato se palico naslanja,
Bela brada mu visi do pasa,
Solze toči niz gosposko lice,
Solze toči in je kaj nevoljen:
Sedemkrat se bil je že oženil,
805 A nikdar mu ni bilo otroka,
Pa je k sebi vzel sinovko svojo,
K sebi vzel jo, pa si jo pohčerial
In odgojil kakor dete svoje.
V dušo ganjen je in ves užaljen,
810 Da odide mu čez morje sinje.

- Čudno balo zvito in povito
Nese starček pod pazduho svojo;
Kedar dojde tja pred svate zbrane,
Pa pokliče zeta po imenu,
815 Ga pokliče in okoli njega
Dene dolgo pisano haljino,
Da od glave do zelene trave
Kar pokrije njega in rujavca.
Vsi junaki — da jih Bog ubije!
820 Ostrmijo, ko zazró darilo.
Priča se in govori med ljudom,
Da za samo notranjo podlogo
Je izdal bil trideset kes zlata,
Kaj za lice ji, ne vé pa nihče:
825 „Na poklon ti, o moj mili zete!
Na poklon ti pisana haljina,
Kakeršne ni danes več na svetu,
In gotovo nima je nobeden
Kraljev naših niti turški sultan!
830 Nosi, zet, jo in se z njo ponosi!“

- Vse to gleda od strani Maksime,
Grdo gleda in z zavidom v duši.
Ko takó so zeta obdarili,
Pa odpró se hitro grajska vrata,
835 A pred vrata s svojimi darovi

Vstopijo se služkinje in sluge,
Da bi dali podoblek junakom,
A njih konjem vezenih podsedlic.
Obdarili so jih in spremili
840 Do obale, kjer so ladje stale.

Odjadrali zdravo so svatovi.
Kedar spet so na Žabljaškem polju,
Kjer je zbral jih Črnojevič Ivan,
Pa se ljuto ločijo v dve stranki.
845 Poslušajte, kako to je prišlo!

Z brzonomim vrancem brez maroge
Je pohitel zdaj Maksim pred svate
In odvedel sabo devet drugov,
Da potnino bi prejel od majke.
850 Ko vojvoda Miloš to opazi,
Pak spodbode konja, da poskoči
In pridirja blizu do družbanja,
Do družbanja Jovan kapetana;
On dotakne z roko se neveste.
855 Glej nesrečno Benečanko mlado!
Pajčolan iz zlata je imela,
Redek ino za pogled prozoren.
Ko zagleda konja in junaka,
Pa prevari se in se spozabi,
860 Da odgrne pajčolan iz zlata,
Mu odkrije obedve očesi
In pomoli obedve mu roki;
Vsak se dela, kakor da ne vidi,
A opazi Črnojevič Ivan,
865 Vse opazi, silno se razljuti
In govori snahi Benečanki:
„K sebi roke, mila snaha moja!
K sebi roke, da bi ti odpale!
Pokrij oči, da bi ti izpale!
870 Kaj li gledaš ptujega junaka,
Kaj Miloša Obrenbegoviča?
No poglej, ti mila snaha moja!
No poglej na polje pred svatove,
Na junaka, ki tam jaše vranca
875 Ino kopje bojno nosi v rokah!
Ščit se zlat mu sveti na ramenu,
A kozé so lice mu skazile,
Da od njih mu lice očrnelo,
To Maksim je, to tvoj ženin pravi!
880 Jaz sem samo se pri vas ponosil,
Ko sem snubil te pri otcu tvojem,
Kar se svatov venčanih mi snide,

Da ne bode lepšega junaka
Od Maksima, od mojega sina.
885 Zato sem se ti tako preplašil,
In za zeta Miloša smo vzeli
Ter darove njemu poklonili,
Da prevede tebe preko morja
Brez prepira in brez muke naše.“

890 Ko to čula je Latinka mlada,
Vstavi urno pod seboj konjiča,
Pa ga neče več naprej pognati,
Ampak reče in govori tastu:

„Mili tast moj, Črnojevič Ivan!
895 Ti pogubil srečo si Maksimu,
Ker izbral si drugega za zeta,
O da tebi to bi Bog povrnil!
Če kozé so mu obraz skazile,
Kdor je moder in kdor je razumen,
900 Vidi pač, da danes ali jutri
Lahko vsakdo nas v nesrečo pride.
Če od koz mu je obraz našaran,
Pa oči so zdrave mu in bistre,
In srce mu, kakor mu je bilo.
905 Kaj si torej se takó preplašil?
Saj sem njega čakala devet let,
Čakala na očinem ga dvoru,
In devet še let bi čakala ga
Na Žabljaku, belem gradu vašem;
910 Nikdo ne bi smel mi zardeti,
Ne mi v rodu vi, ne v domu moji.
Jaz zaklinjam te v imenu Božjem:
Naj zaklade zopet vrne ptujec,
Naj jih vrne ti vojvoda Miloš,
915 Da jih dadeš svojemu Maksimu!
Ali pa se ti ne ganem z mesta,
Če mi tudi koj oči iztakneš!“

Ivan silno se na to razburi
In pokliče vojvode nektere:
920 „Bratje, ako vam je vera v Boga,
Razsodite Milošu in meni
Zastran onih darov benečanskih!“

Med junaki ni bilo sodnika,
Ki prepri bi hotel razsoditi,
925 Kajti segli so si bili v roke
In pri Bogu zvesto obljubili,

Da ne bo z njim darov nikdo delil,
No še Ivan da ga bo obdaril.
Niso mogli spet razsojevati,
930 Kar so enkrat bili že sklenili.

Ko je slišal to vojvoda Miloš,
Pa pridirja s svojim iskrim konjem
Ter Ivanu reče in govori:

„O Ivane, srbski poglavare!
935 Kje je moštvo naše in poštenje?
Ali nismo dali si besede,
Da ne bo mi darov nikdo delil?
Zdaj pa zopet vi ste drugih misli!
Ako nečeš biti mož beseda,
940 Prepustim ti rad večino darov,
Rad na ljubo našim bratom vrlim.
Od tega, kar sem prejel, najprvo
Ti v poklon je vranec in devojka.
Da se sodi strogo po pravici,
945 Je devojka meni poklonjena,
Jo poklonil otec je in majka,
Poklonila oba brata njena;
Al' o tem ne bodem več govoril.
Tu v darilo prejmi zdaj od mene
950 Čisto srebro in zlato na konju,
Prejmi tudi sivega sokola
Ino ostro sabljo od pojasa!
Vse to hočem v dar ti poklonitil
Treh reči pa nečem izročiti,
955 Ne dam z glave krasne perjanice,
Ne z ramena pisane haljine,
Ne iz zlata spletene mi srajce,
V svojo zemljo divno jih poneseš,
Da od bratov zadobim pohvalo;
960 Bog je priča mi in sveta vera,
Da ne dadem teh darov iz roke.

Ko so svatje te besede čuli,
Z jednim glasom vsi so zaklicali:
„Hvala tebi, o vojvoda Miloš!
965 Hvala tebi, plemeniti vitez,
Ker pokazal si pogum in srčnost
A i voljo za sporazumljenje!“

Z jednim glasom klicali so svatje,
Z jednim glasom in iz jedne misli,
970 Le nesrečna Benečanka mlada

Ni hotela z njimi potegniti,
Kajti žal je bilo ji za dare,
Žal posebno ji za zlato srajco.

Na vse grlo ona brž pokliče
975 Po imenu žeuina Maksima.
Črnojevič Ivan se prepade,
Benečanki reče in jej pravi:
„O devojka, moja snaha mila!
O ne kliči ženina Maksima,
980 Kajti hudo smo ga razžalili,
Pa je tudi velik prepirljivec,
Ki utegnil bi prepir začeti
Še s svatovi na ženitovanju!
Prosim, snaha, te za Božjo voljo!
985 Poln zakladov grad je na Žabljaku,
Vse ti hočem, ljuba, pokloniti,
Kar srcé ti bode zaželelo!“

Ne posluša ga nesrečna snaha,
Njega kliče, a ga ne dokliče,
990 Njega kliče, dokler ga dokliče.
Konja vranca brž Maksim zasukne
Ter posluša, kaj bo govorila,
A devojka reče zle besede:

„O Maksime, majkin ti jedinec!
995 Da te majka nikdar več ne vidi,
Nikdar več te k sebi ne pritisne!
Da od kopja ti zgradé nosila,
A od ščitov ti poklop nagrobni!
Da obraz ti črn pred Božjo sodbo,
1000 Kakor danes, ko imaš boriti
Se v dvoboju z Milošem vojvodo!
Zakaj blago drugemu ste dali?
Meni žal ni nič za ono blago!
Naj ga nosi on v pogubo svojo!
1005 Meni žal je le za zlato srajco,
Ktero pletla z družicami tremi,
Pletla sem tri leta neprestano,
Dan na dan od jutra do večera,
Da bi skoraj bila vid zgubila!
1010 Mislila sem, da v tej zlati srajci
Ženina bom svojega ljubila,
Pa jo danes drugemu ste dali!
No poslušaj me, moj ženin Makso!
Blago tirjaj brž nazaj od ptujca,
1015 Ako želji moji ne ugodiš,

- Pa prisežem ti pri Bogu večnem,
Da ne storim ti naprej koraka,
No zasuknem dobrega konjiča,
Ga požnem do obale morske,
1020 Tam odtrgam listek šemišlikov,
Si razpraskam grdo lice svoje,
Da pokaplje krvca od obraza,
Pa napišem pismnice očetu
Ter obesim ga na vrat sokolu,
1025 Da ponese brzo ga v Benetke.
Otec zbral mi bode vse Latince,
Razdejal ti z vojsko beli Žabljak
In ti vrnil žalost za sramoto!“
- Ko Maksim je slišal te besede,
1030 Pa razljuti se in zasuknivši
Vranca z bičem vdari ga trostrokim,
Da ovije bič se okrog njega,
In razpoči koža mu na hrbtu,
In pokaplje krvca po kopitu.
1035 Konj poskoči in se ljuto vspenja,
Po tri kopja skoči proti nebu
In po štiri daleč po zemljici.
Ni ga blizu srčnega junaka,
Ki bi zgrabil, vzdržal maščevalca,
1040 Vsak umakne hitro se mu s pota
In se čudi, ako i ne sluti,
Zakaj vranca on si je zasuknil.
- Ko opazi to vojvoda Miloš,
Se zasmeje grohotom in vzklikne:
1045 „Hvala Bogu, istini jedini!
Kam se zdaj li je Maksim zatrčil?“
Ko to reče, pa ga smrt objame.
Kakor orel prileti Maksime,
Vrže kopje bojno na Miloša,
1050 Ga zadene tik pod perjanico
S kopjem bojnim med očesi črni,
Da oči mu skočijo iz čela,
In on mrtev zvrne se z rujavca.
Miloš pade, a Maksim nanj plane
1055 Kakor lev, ko toplo kri zagleda,
Mahne s sabljo, mu odseka glavo,
Vrže konju vrancu jo v zobnico,
Brž iztrga družbanju nevesto
In oddirja k majki po potnino.
- 1060 Mili Bože, na vsem tebi hvala!
Da bi videl kdo gorje veliko,
- In bi videl na očesa svoja,
Kako svatje so se spogledali!
Kri zavrela jim je po vseh žilah,
1065 Da začeli dare so deliti;
A to niso bili dari mili,
Nego smrt in rane od pušk dolgih,
Dokler niso vseh si izstreljali
Ino polja jim ni zagrnila
1070 Gosta megla od prahu in svinca.
V tēmi so še meče potegnili,
Da domá jim majke zaplakale,
In sestrice v črno se zavile,
In žené jim vdovice ostale.
- 1075 Segala je kri jim do kolena,
A po krvi en junak je gazil,
Bil junak je Črnojevič Ivan.
V dušo ganjen ino ves užaljen
Krvco gazil je in prosil Boga:
1080 „Daj mi, Bože, veter od planine,
Da razžene to prokleta meglo,
Da pogledam gori ino doli,
Kdo poginil, kdo ostal je danes!“
- In poslal mu Bog je silen veter,
1085 Ki razgnal je in razvedril polje.
Ivan gleda gori ino doli,
A ne vé, kje sila je največja.
Tu ležijo konji in junaki,
Tam boré se ranjenci sē smrtjo.
- 1090 Ko to vidi Črnojevič Ivan,
Gre pa trupla mrtvih premetuje
In krvave ogleduje glave,
Bi li našel kje Maksima sina,
A nikjer ga ni zamogel najti;
1095 Mesto njega našel je sestranca,
Ki kot družbanj vodil je devojko,
Ki je ujcju sanje bil razkladal
Na Žabljaku zjutra pri odhodu;
A zaman je našel i sestranca.
1100 V krvi ni ga mogel upoznati,
Mimo njega hotel je že iti,
Kar zapazi ga njegov sestranec.
In besede govori mu take:
- „O moj ujec, Črnojevič Ivan!
1105 S čim si ti se mi takó ponesel?“

- Ali s snaho svojo, al' s svatovi?
Al' z gosposkim darom prijateljskim?
Da ne vprašaš svojega sestranca,
So li rane se mu razbolele?"
- 1110 Ivan sluša ga in toči solze
Ter iz krvi malo ga privzdigne:
„O sestranec Jovan kapetane!
So li rane, tvoje zaceljive,
Da poneseš te v nesrečni Žabljak
1115 In pokličem od morjá zdravnike?"
- S tihim glasom Jovan mu odvrne:
„Pusti mene, o moj ujec dragi!
Kje oči so tebi? Al' ne vidiš,
Da so rane mi nezaceljive?
- 1120 Zlomljena je, lej, mi leva noga,
Zlomljena na dvoje je in troje,
Desna roka pa mi odsekana,
Odsekana doli do ramena,
Srce sablje plaznile so ostre,
1125 Jetra črna pa so mi izpala!"
- Ko to sliši Črnojevič Ivan,
Brže vpraša svojega sestranca:
„No povej mi, dokler še govoriš,
1130 Ker kot družbanj vodil si nevesto,
Ko priletel je moj sin Maksime,
Al' ti nisi videl, kje je padel?
Al' ne veš, kaj bilo je z nevesto?"
- „Pusti mene, o moj ujec Ivan!
1135 Ni poginil ti tvoj sin Maksime,
Ko priletel je na iskrem konju,
Ti ubil je Miloša vojvoda,
Mi iztrgal brž nevesto mlado
In oddirjal k svoji majki bedni!"
- 1140 To izrekiš dušico izdahne.
Ivan truplo tiho v stran položi
In odjaha na svoj beli Žabljak.
Ko pridirja tja pred grajska vrata,
Vidi kopje zataknjeno v zemljo,
1145 A za kopje vranec je privezan
Ino zoblje oves iz zobnice.
Pred konjičem, lej, sedi Maksime
Ter ti piše pismo na kolenu,
Poleg njega pa stoji devojka,
- 1150 Ta nesrečna Benečanka mlada,
In odloče tiho pričakuje.
On list piše, da ga pošlje doždu:
„Ljubi tast moj, gospodar beneški!
Zberi vojsko, zberi vse Latince
1155 Pa razdeni z njimi beli Žabljak!
Pridi sam po svojo milo hčerko,
Ne ljubljeno, ne omilovano!
Meni prejde moja gosposočina
In država moja kraljevina!
1160 Jaz pobegnem preko zemlje širne,
Preko zemlje k sultanu v Turčijo
In poturčim se v Stambolu belem!"
- Po vsej zemlji se gorje raznese,
Da zvedó o njem Obrenoviči
1165 Ino zvé i Obrenovič Ivan,
Mili bratec vojvoda Miloša.
Misli, misli, naglo si izmisli:
Prime konja brzega za uzdo,
Ga osedla kar najlepše s sedlom,
1170 Ga opaše kar najtrše s pasom,
Pa se vrže konju na ramena,
Blagoslovi se in se poslovi,
Reče rodu, reče bratom svojim:
„Tuđi jaz, o bratje, pojdem v
Stambol,
- 1175 Da začuvam vas in vnuke vaše,
Ko dorastli bodo v zemlji naši:
Krvoločnik je Maksim po rodu,
Služil bode sultanu v Stambolu
In prislужil kako silno vojsko,
1180 Da bi zemljo našo pogazila.
Mili bratje moji in rojaki!
Dokler boste slišali o meni,
Da živim vam tam v Stambolu belem,
Ne bo treba vam nikdar se bati!
1185 On ne smel bo iti nad vas z vojsko,
Če bo hotel, pojdem jaz nad njega!"
- Tako reče, pak odide v Stambol.
Kedar ni več daleč od Stambola,
Pa oba se srečata na potu
1190 In se skupaj k sultanu podasta.
Ali sultan je za vse že vedel
Ter sprejel ju brž na dvoru svojem,
Brž sprejel ju, obadva poturčil
Ino turška jima dal imena.

1195 Ivana je dal preimeniti,
V Mahmud-bega Obrenbegoviča,
A Maksima pa Črnojeviča
V Skender-bega Ivanbegoviča.

Devet let sta sultanu služila
1200 In si devet gradov prislužila,
Pa vse te za pašestvo menjala.
Sultan dal je njima konjske repe
In vezirstvo čez dve zemlji svoji
Brez premene na vse večne čase.
1205 Mahmud-begu Obrenbegoviču
Dal je ravno zemljo Dukadjinsko,
Kjer pridelala se obilo vina,

Dosta vina, a še več koruze,
Dosta tudi rumene pšenice.
1210 Krasno zemljo, da nikjer ni lepše.
Skender-begu Ivanbegoviču
Dal je sultan Skader na Bojani,
Pusto zemljo in nerodovitno,
Kjer legó se bivoli in žabe
1215 In je vedno dosta morske soli.

Kakor takrat, tako je še danes!
Nikdar nista zemlji mirovali,
Nikdar nista spravle praznovali,
In še danes tu se kri preliva.

V Novem mestu, meseca julija 1893.

Ivan Poljanec.

Johannes Bernhart des k.k. Ober-
Synvicarius in Rudolfsweert für des
Selbst des 1892-1893.

Poljanec